

פסח ליב פֿישמאן
ומנחם מענדיל ליבערמאן.

שֶׁפָּה חַיָּה

חלק שני.

הוצאת ערנסט פלאטעם
ריגא.

ERNST PLATES, RIGA

מלבד הספר הזה הוצאתי לאור ונמצאים אצלי להמכר:

שפה חיה

חלק ראשון.

מאת פסח ליב פישמאן ומנחם מענדיל ליבערמאן.

ספר

ללמד את ילדי ישראל לקרא ולכתב בשפת עבר על פי שטת הברת האותיות עם ציורים ותמונות.

מחיר הספר 30 קאפ.

שני החלקים נתאשרו מאת ועד המלומדים אשר ללשכת שר ההשכלה ללמד על ידם בכל בתי הספר לבני ישראל, חדרים ות"ת.

כתב עברי

מאת

פסח ליב פישמאן ומנחם מענדיל ליבערמאן.

מטודה ללמד את מלאכת הכתיבה על פי השטה של הספר „שפה חיה“, בחמש מחברות.

מחיר כל מחברת 6 קאפ.

אלף-בית

מאת אברהם מרגליות.

ללמד את ילדי ישראל את הקריאה והכתיבה העברית, ע"פ השטה הקולית.

מחירו 10 קאפ.

כתבתי:

Рига, Эрнсту Платесу.
Ernst Plates, Riga (Russland).

פסח ליב פישמאן ומנחם מענדיל ליבערמאן.

שפה חיה.

חלק שני.

הספר הראשון אחר האלף-בית.

הוצאה רביעית.

ריגא.

בהוצאות וכדפוס של ערנסט פלאטעס.

תרס"ז.

§ 1.

הַנֶּעַר הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר.

הַנֶּעַר הוֹלֵךְ אֶל הַבַּיִת - סוֹסֶר.

הַנֶּעַר הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר.

הַנֶּעַר הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר.

הַנֶּעַר הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר.

מִי הוֹלֵךְ אֶל בֵּית־הַסֵּפֶר?

מָה עוֹשֶׂה הַנֶּעַר?

אָנָּה הוֹלֵךְ הַנֶּעַר?

П. Л. Фишманъ и М. Либерманъ.

Софо Хаіо

(живая рѣчь)

2-я часть.

Первая послѣ азбуки книга.

4-е изданіе.

1-е изданіе допущено Ученымъ Комитетомъ Министерства Народнаго Просвѣщенія къ употребленію въ еврейскихъ учебныхъ заведеніяхъ.

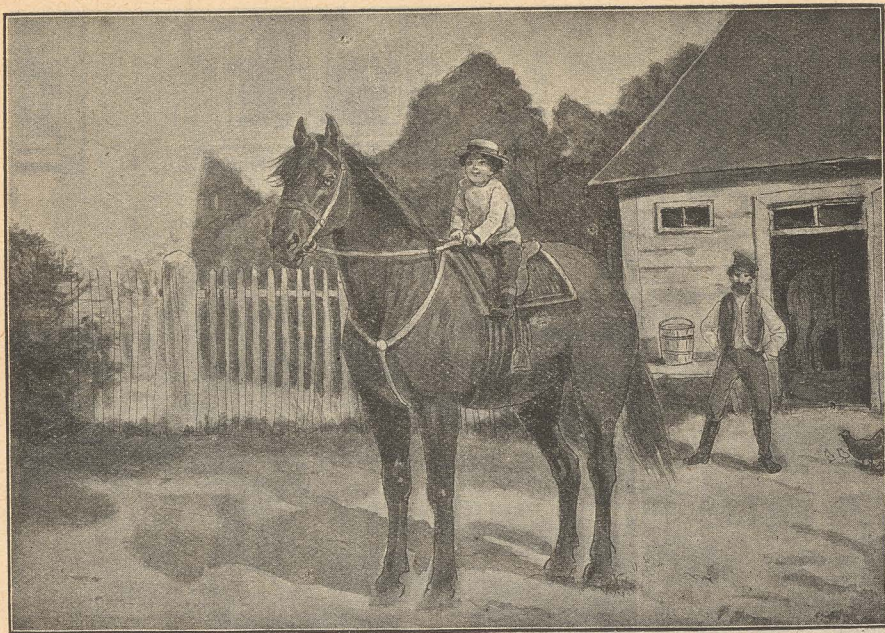
Цѣна 50 коп.

Рига, 1907 г.

Изданіе Эрнста Платеса.

Печатано въ типо-литографіи, словолитнѣ и фото-химиграфіи Эрнста Платеса.

§ 3.

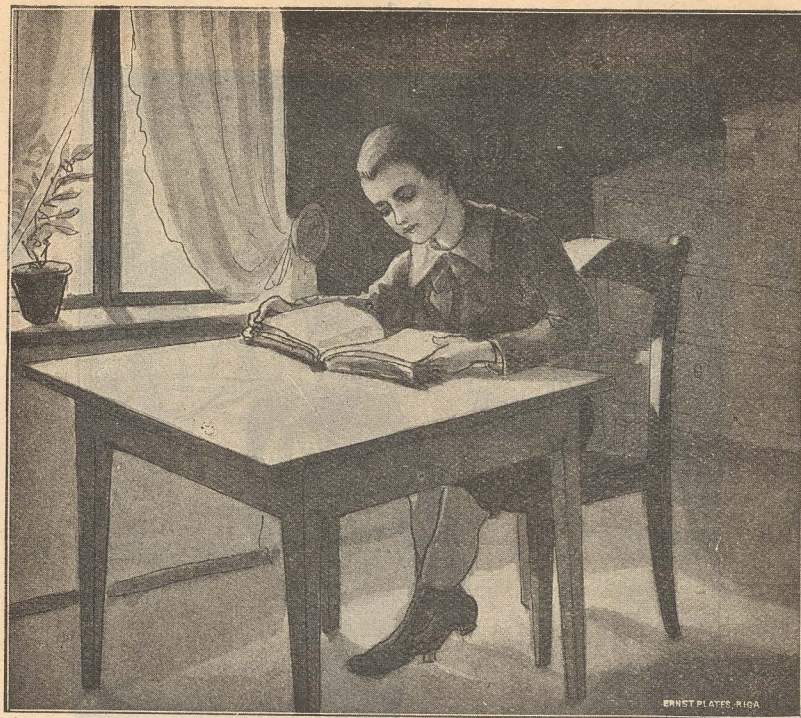
הנער רוכב על הסוס. הרקב עומד אצל הארחה.

הנער רוכב על הסוס. הרקב עומד אצל הארחה.

מי רוכב על הסוס?	הנער רוכב על הסוס.
מה עושה הנער?	הנער רוכב על הסוס.
על מי רוכב הנער?	הנער רוכב על הסוס.
מי עומד אצל הארחה?	הנער רוכב על הסוס.
מה עושה הרקב?	הנער רוכב על הסוס.
אצל מה עומד הרקב?	הנער רוכב על הסוס.

הנער רוכב על הסוס והרקב עומד אצל הארחה.

§ 2.

הנער יושב על הכסא. הנער יושב אצל השלחן. הנער קורא בספר.

הנער יושב על הכסא. הנער יושב אצל השלחן. הנער קורא בספר.

מי יושב על הכסא?	הנער יושב על הכסא.
אצל מה יושב הנער?	הנער יושב אצל השלחן.
מי קורא בספר?	הנער יושב על הכסא.
מה עושה הנער?	הנער יושב על הכסא.
במה קורא הנער?	הנער יושב על הכסא.
הנער יושב על הכסא אצל השלחן וקורא בספר.	

§ 5.

הַרְצָעוּ תּוֹפֵר נְעָלִים. הַרְצָעוּ תּוֹפֵר בַּמְרָצֵעַ.

כִּלְכֵּן תּוֹפֵר נְעָלִים. כִּלְכֵּן תּוֹפֵר בַּמְרָצֵעַ.

... תּוֹפֵר נְעָלִים.

... הַרְצָעוּ נְעָלִים.

... הַרְצָעוּ תּוֹפֵר

... הַרְצָעוּ תּוֹפֵר

מִי תּוֹפֵר נְעָלִים?

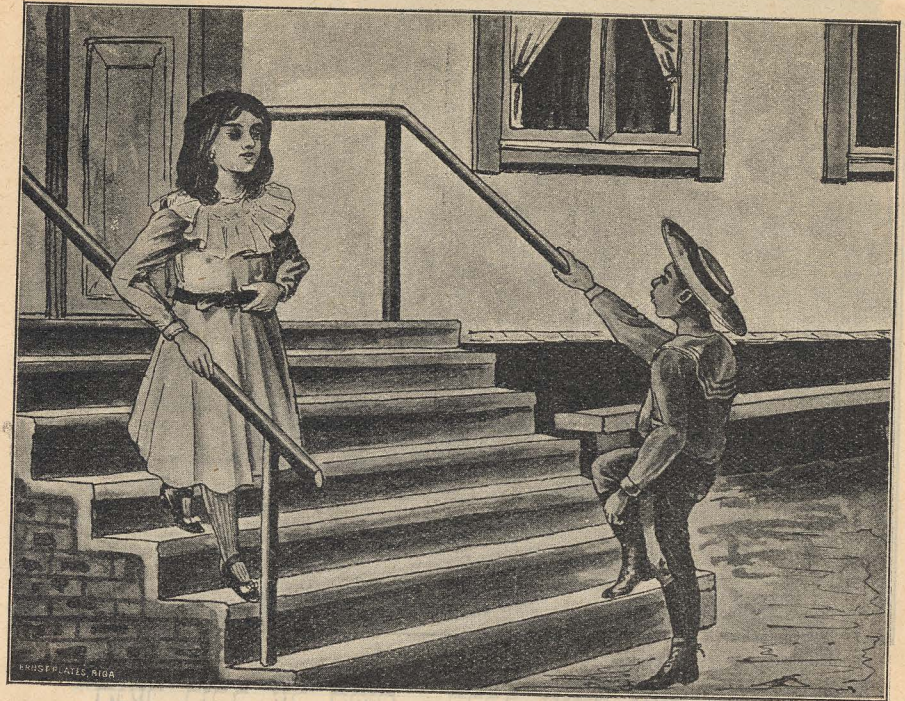
מָה עוֹשֶׂה הַרְצָעוּ?

מִה-תּוֹפֵר הַרְצָעוּ?

בְּמָה תּוֹפֵר הַרְצָעוּ?

הַרְצָעוּ תּוֹפֵר נְעָלִים בַּמְרָצֵעַ.

§ 4.

הַנְּעָרָה עוֹלָה בַּמַּעְלֹת. הַנְּעָרָה יוֹרְדֶת מֵעַל הַמַּעְלֹת.

הַנְּעָרָה עוֹלָה בַּמַּעְלֹת. הַנְּעָרָה יוֹרְדֶת מֵעַל הַמַּעְלֹת.

... עוֹלָה בַּמַּעְלֹת.

... הַנְּעָרָה בַּמַּעְלֹת.

... הַנְּעָרָה עוֹלָה

... יוֹרְדֶת מֵעַל הַמַּעְלֹת.

... הַנְּעָרָה מֵעַל הַמַּעְלֹת.

... הַנְּעָרָה יוֹרְדֶת

מִי עוֹלָה בַּמַּעְלֹת?

מָה עוֹשֶׂה הַנְּעָרָה?

עַל מָה עוֹלָה הַנְּעָרָה?

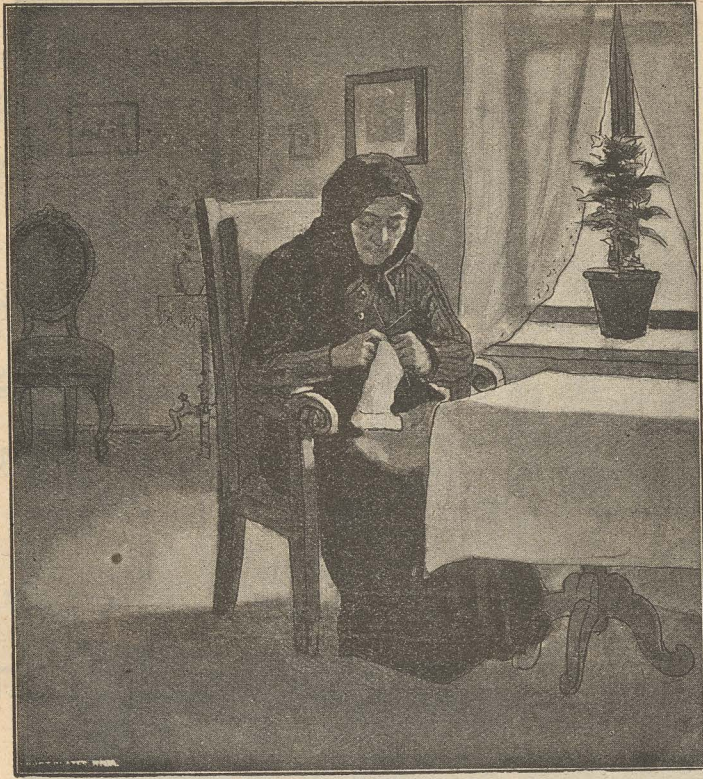
מִי יוֹרְדֶת מֵעַל הַמַּעְלֹת?

מָה עוֹשֶׂה הַנְּעָרָה?

מִמָּה יוֹרְדֶת הַנְּעָרָה?

הַנְּעָרָה עוֹלָה בַּמַּעְלֹת וְהַנְּעָרָה יוֹרְדֶת מֵעַל הַמַּעְלֹת.

§ 7.

אשה זקנה יושבת על הכסא ואורגת פוזמק. על החלון עומד סיר-פרחים. המשני עברי החלון פרוש וילון.

אשה יקנה יושבת על הכסא ואורגת פוזמק. על החלון עומד סיר-פרחים. המשני עברי החלון פרוש וילון.

מי יושב על הכסא? מה היא עושה? מה היא אורגת? מה עומד על החלון? מה פרוש המשני עברי החלון?

§ 6.

הרכב משקה את-הסוס. הסוס שותה מים מהדלי.

הרכב משקה את-הסוס. הסוס שותה מים מהדלי.

מי משקה את-הסוס?

מה עושה הרכב?

הרכב משקה את-הסוס.

את-מי משקה הרכב?

מי שותה מים מהדלי?

הסוס שותה מים מהדלי.

מה עושה הסוס?

מה-שותה הסוס?

הסוס שותה מים מהדלי.

הסוס שותה מים מהדלי.

הסוס שותה מים מהדלי.

הסוס שותה מים מהדלי.

§ 9.

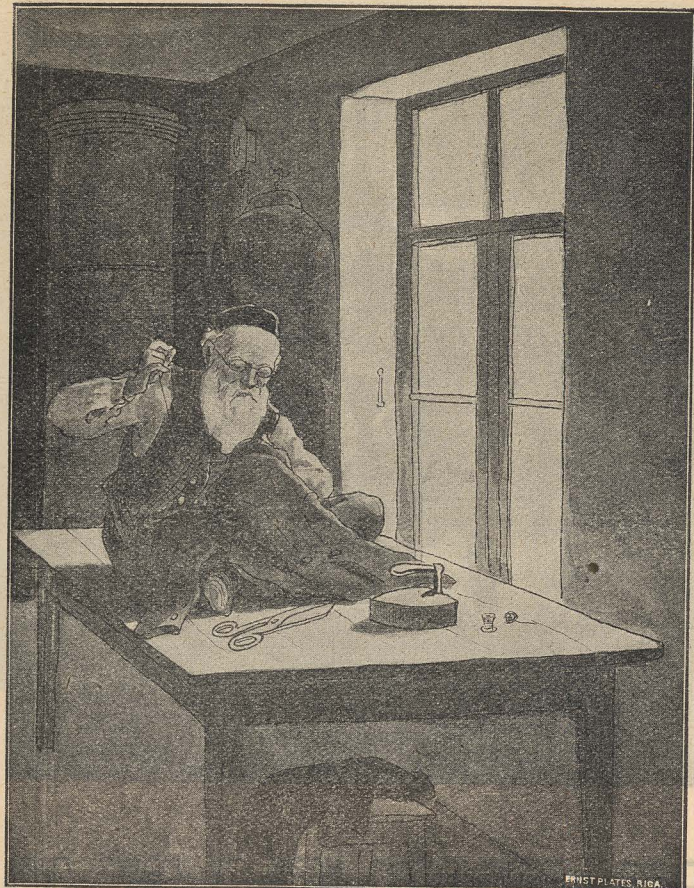
שְׁתֵּי נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת
 בְּחֶדֶר עַל כְּסֵאוֹת
 וְתוֹפְרוֹת כְּתָנוּת.
 עַל הַזְּלָחָן עוֹמְדָת
 תְּבֵה קְטָנָה.
 אֶצֶל תְּבֵה מוֹנְחִים
 מִסְפָּרִים וְכַר קָטָן.
 בְּכַר תְּחוּבוֹת מְחָמִים.
 עַל תְּקוּר תְּלוּיָה
 תְּמוֹנָה.

שתי נשים יושבות בחדר על כסאות ותופרות כתנות
 על השלחן עומדת תבה קטנה. אלצל התבה מונחים
 מספרים ובר קטן. בכר תחובות מחמים.
 על תקור תלויה תמונה.

איפה יושבות שתי הנשים? על מה יושבות שתי הנשים? מה עושות שתי
 הנשים? מה הן תופרות? מה תלויה על תקור? מה עומד על השלחן? מה מונח
 אצל התבה? מה תחובות בכר?

§ 8.

החית יושב על השלחן ותופר בגד. החית תופר במחט והוט.
 על השלחן מונחים מספרים ומחליק. על תקור תלויים בגדים תפורים.
 חית יושב על השלחן ותופר בגד חית תופר
 באחט וחוט. על השלחן מונחים מספרים ומחליק. על
 תקור תלויים בגדים תפורים

על מה יושב החית? מה הוא עושה? במה הוא תופר? מה מונח על השלחן?
 מה תלוי על תקור?

§ 11.

המבשל עומד בבית-המבשלות. הוא אוהב בשתי ידיו שני שכינים.
 בשכינים הוא מנתח את-הבשר. הבשר מונח על השלחן. השלחן
 עומד אצל החלון.

הוא לא אוהב להיות-פאשלות. הוא אוהב בשתי ידיו שני
 שכינים. השכינים הוא מנתח את הבשר. הבשר מונח על
 השלחן. השלחן עומד אצל החלון.

מי עומד בבית-המבשלות? מה אוהב המבשל בשתי ידיו? מה הוא עושה
 בשכינים? איפה מונח הבשר? איפה עומד השלחן?

§ 10.

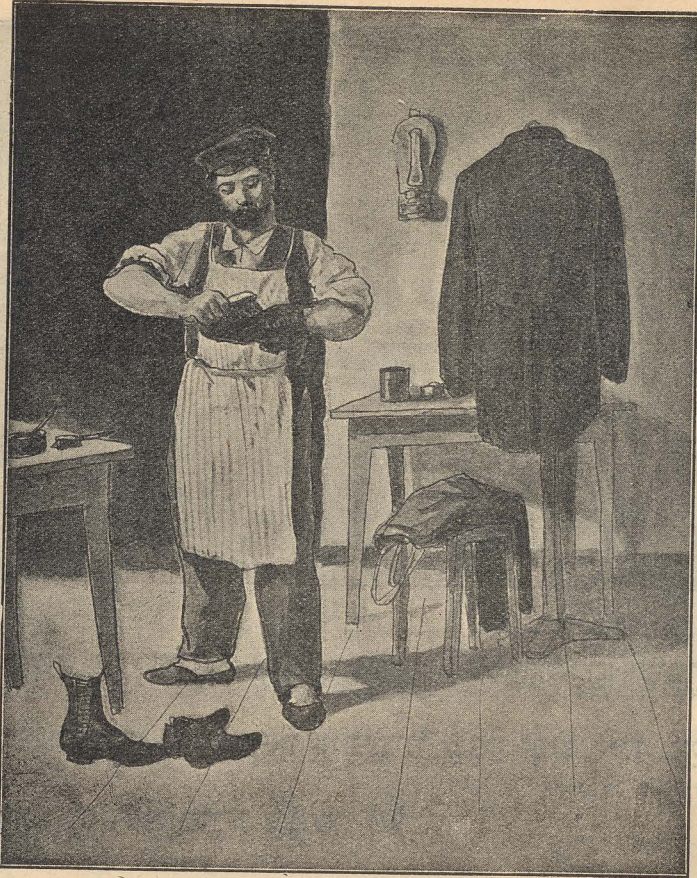

האשה יושבת על הכסא. היא אוהבת על ברביה את-ילדה הקטן.
 על הכסא השני יושב הרופא. הרופא מרביב אבעבעות לילד הקטן.

האשה יושבת על הכסא. היא אוהבת על ברביה את
 ילדה הקטן. הרופא מרביב אבעבעות לילד הקטן.
 ארכיב אהסעות לילד הקטן.

מה עושה האשה? את-מי היא אוהבת על ברביה? מי יושב על הכסא השני?
 מה עושה הרופא?

§ 13.

הַמְשֵׁרֶת מְנַקֵּה אֶת-הַנְּעָלִים בְּמִשְׁרֶק־שֶׁעַר. מִימִין הַמְשֵׁרֶת וּמִשְׁמָאלוֹ עוֹמְדִים שְׁנֵי שְׁלֹחַנֹת. עַל הַקִּיר תְּלוּיָה מְנוֹרָה. אֶצְלֵי הַשְּׁלֹחַן מִשְׁמָאל הַמְשֵׁרֶת תְּלוּי בָּגָד, אֲשֶׁר כָּבֵד נִקְהוּ.

הַאֵשֶׁר אֵנָקָה אֵת הַנְּעָלִים הַאֵשֶׁר-סוֹ. אֵימִין הַאֵשֶׁר אֵלֵּו
הַאֵשֶׁר עַיִן הַאֵשֶׁר. הַקִּיר תְּלוּיֵה אֵנָרָה. אֵלֵּו הַשְּׁלֹחַן הַאֵשֶׁר
הַאֵשֶׁר תְּלוּי! הַאֵשֶׁר אֵשֶׁר כָּבֵד נִקְהוּ.

מָה עוֹשֶׂה הַמְשֵׁרֶת? בְּמָה מְנַקֵּה אֶת-הַנְּעָלִים? מָה עוֹמֵד מִימִין הַמְשֵׁרֶת וּמִשְׁמָאלוֹ? מַה-תְּלוּי עַל הַקִּיר? אֵיפֹה תְּלוּי הַבָּגָד.

§ 12.

הַנְּעָרָה עוֹמֵדֶת בְּחֶצֶר וְנוֹתֵנֶת אֶכֶל לַתְּרַנְגָּלִים. בְּיַמִּינָהּ הִיא מְפֹרֶדֶת אֶת-הַזְּרַעֲנִים וּבְשִׁמְאֻלָּהּ אוֹחֲזָת אֶת-הַסֶּנֶר. הַתְּרַנְגָּלִים מְלַקְטִים אֶת-הַזְּרַעֲנִים.

הַנְּעָרָה עוֹמֵדֶת בְּחֶצֶר וְנוֹתֵנֶת אֶכֶל לַתְּרַנְגָּלִים. בְּיַמִּינָהּ הִיא מְפֹרֶדֶת אֶת-הַזְּרַעֲנִים וּבְשִׁמְאֻלָּהּ אוֹחֲזָת אֶת-הַסֶּנֶר. הַתְּרַנְגָּלִים מְלַקְטִים אֶת-הַזְּרַעֲנִים.

מִי עוֹמֵד בְּחֶצֶר? מָה עוֹשֶׂה הַנְּעָרָה? מָה הִיא עוֹשֶׂה בְּיַמִּינָהּ? מָה הִיא אוֹחֲזָת בְּשִׁמְאֻלָּהּ? מַה-מְלַקְטִים הַתְּרַנְגָּלִים?

§ 14.

האיש יושב על הכסא אצל השלחן. על השלחן עומדת הקערה.
על הקערה מונח בשר. האיש אוהו בימינו שבין ובשמאלו מזלג. בשבין
הוא מנתח ובמזלג הוא תוחב בפשר ואוכל.

האיש יושב על הכסא אצל השלחן. על השלחן עומדת קערה.
על הקערה מונח בשר. האיש אוהו בימינו שבין ובשמאלו
מזלג. הוא תוחב בפשר ואוכל.

איפה יושב האיש? מה עומד על השלחן? מה מונח על הקערה? מה אוהו
האיש בימינו ובשמאלו? מה הוא עושה בשבין ובמזלג?

§ 15.

האופה עומד אצל התנור. האופה אופה לחם. אצל התנור משמאל
האופה עומד ספסל. על הספסל מונח מס-ברזל. על הפס מונחות
שלושת כפרות לחם. מימין האופה עומד שלחן, ועל השלחן מונחות
כפרות לחם הרבה.

האופה עומד אצל התנור. האופה אופה לחם. אצל התנור משמאל
האופה עומד ספסל. על הספסל מונח מס-ברזל. על הפס מונחות
שלושת כפרות לחם. מימין האופה עומד שלחן, ועל השלחן מונחות
כפרות לחם הרבה.

מי עומד אצל התנור? מה עושה האופה? מה עומד אצל התנור משמאל
האופה? מה מונח על הספסל? מה מונח על הפס? מה עומד מימין האופה?
מה מונח על השלחן?

§ 17.

הגנן נוטע עצים בגן. הנער עוזר לגנן. הנער חופר באת את-
 האדמה. הגנן תוקע את-העץ הקטן בבור. את-הבור הוא מכסה
 באדמה. את-העץ הוא מקשר בתביל למקל. למען לא תפילהו הקוים.
 במשפך הוא משקה את-הגן מים.

מה עושה הגנן? מה עושה הנער? במה חופר הנער את-האדמה? מה
 עושה הגנן את-העץ הקטן? במה הוא מכסה את-הבור? במה הוא מקשר
 את-העץ? מדוע הוא מקשר את-העץ למקל? במה הוא משקה את-הגן?

§ 16.

האיש הזה הוא תרש-שעונים. הוא יושב אצל השלחן ועושה
 את-מלאכתו. הוא עושה שעונים תרשים, גם מתקן שעונים ישנים,
 אשר נשחתו. על השלחן מונחים פלי-מלאכה. על הקיר תלויים
 שעונים הרבה.

האיש הזה הוא חרש שעונים. הוא יושב אצל השלחן ועושה
 את מלאכתו. הוא עושה שעונים חדשים, גם מתקן שעונים
 ישנים, אשר נשחתו. על השלחן מונחים כלי מלאכה. על הקיר
 תלויים שעונים הרבה.
 מי הוא האיש הזה? מה הוא עושה? מה מונח על השלחן? מה תלוי על הקיר?

§ 18.

על המפה שזיכב איש חולה. ראשו חבוש במטפחת. על השלחן עומדים בקבוקים מלאים סמי מרפא. החולה מכין לו את-סמי המרפא לשותות. על הקיר ממועל למפה תלוי שעון קטן. מי שזיכב על המפה? במה חבוש ראש החולה? מה עושה החולה? מה-תלוי ממועל למפה?

§ 19.

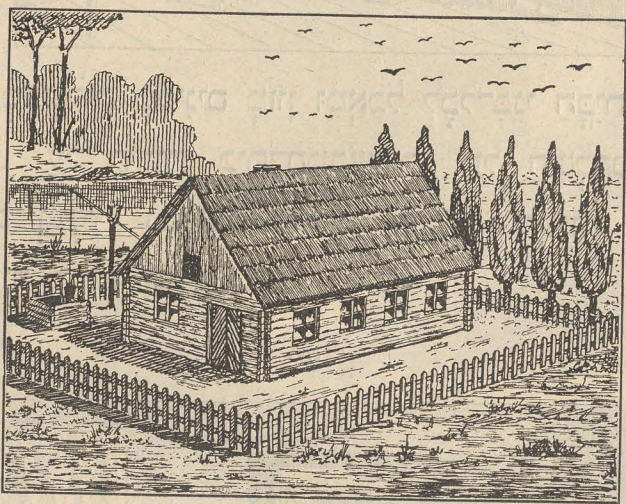

בתמונה הזאת אנחנו רואים שדה. בשדה ירעה הרעה עדר. בעדר ישנן

פרות, כבשים ועזים. הרעה יושב תחת העץ. הרעה אותו מקל בידו. לא רחוק מהרעה רובץ כלב. הכלב עוזר לרעה לשמר את-העדר.

מה אנחנו רואים בתמונה הזאת? מה אנחנו רואים בשדה? איזה מיני בהמה ישנם בעדר? איפה יושב הרעה? מה אותו הרעה בידו? מי רובץ לא רחוק מהרעה? מה עושה הכלב?

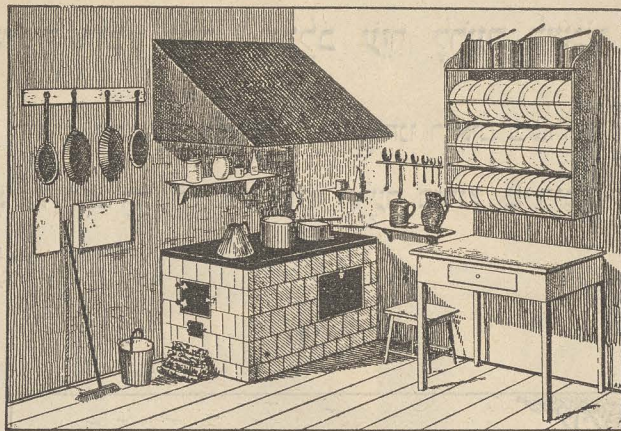
§ 20.

הבית הזה בנוי מעצים. לבית הזה ארבעה קירות. בקיר אשר לפני הרחוב ארבעה חלונות. בכל-חלון וחלון ארבעה לוחות-זכוכית. לימין הבית צומחים עצים. לשמאל הבית יש באר. ממועל לבית - נג. חנג נעשה מקרשי עץ. מסביב לבית יש גדר. הגדר עשויה מעצים רקים.

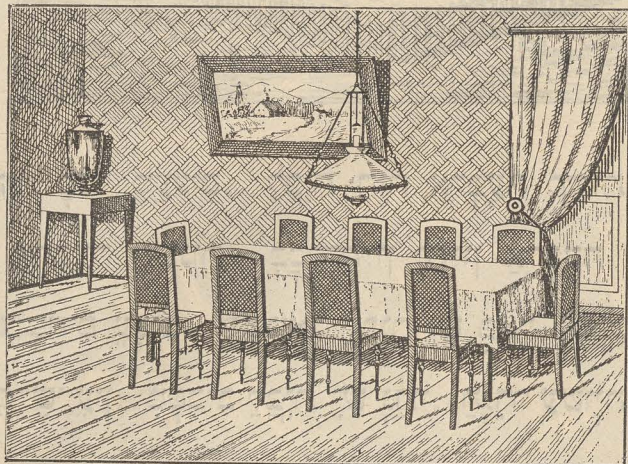
ממה בנוי הבית? במה קירות לבית? במה חלונות בקיר, אשר לפני הרחוב? במה לוחות זכוכית בכל-חלון? מה-לימין הבית? מה-לשמאל הבית? מה-ממועל לבית? ממה עשויה חנג? מה-מסביב לבית? ממה עשויה הגדר?

§ 21.

בבית-המבשלות מבינים מזון ומאכל לכל-בני הבית. בו נמצאים תנור וכירים. על קירות בית-המבשלות, על השלחנות והספסלים ובארון-הכלים ועליו, נמצאים קלחות וסירות, קערות וכפות, פדים ובקבוקים ועוד כלים שונים.

§ 22.

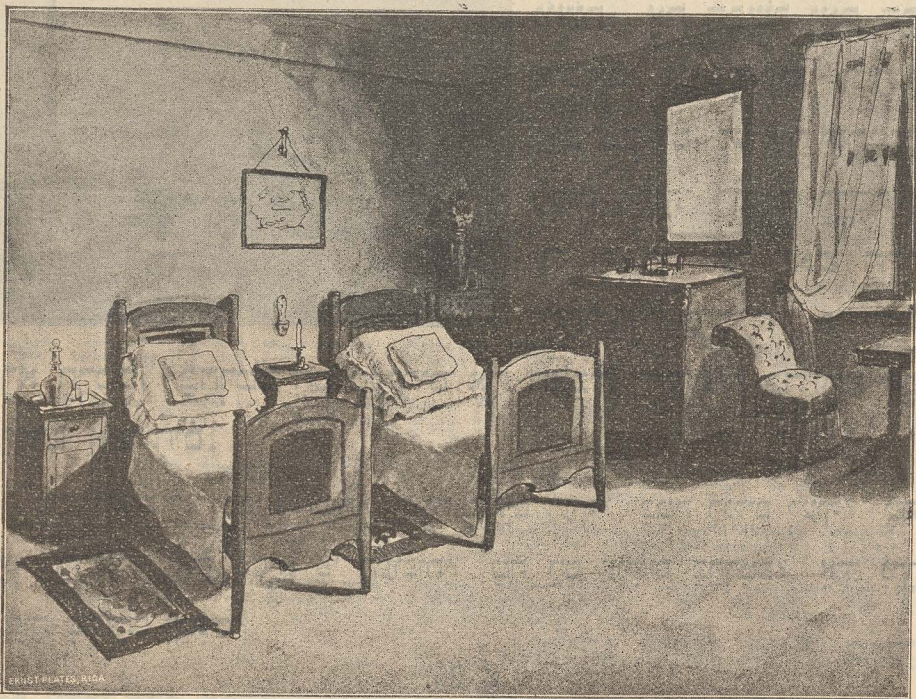

בחדר-האכל בתוך עומד שלחן גדול. על השלחן פרוש מכסה לבן. ממעל לשלחן תלויה מנורה. מסביב לשלחן עומדים כסאות לכל-בני הבית. בפנת החדר עומד שלחן קטן ועליו מתם. על הקיר

תלויה תמונה. בחדר-האכל אוכלים ארחת הפקר, ארחת הצחקים וארחת הערב, גם שותים תמים.

מה עומד בחדר-האכל? איפה עומד השלחן? מה-פרוש על השלחן? מה תלוי ממעל לשלחן? מה עומד מסביב לשלחן? מה עומד בפנת החדר? מה עושים בחדר-האכל?

§ 23.

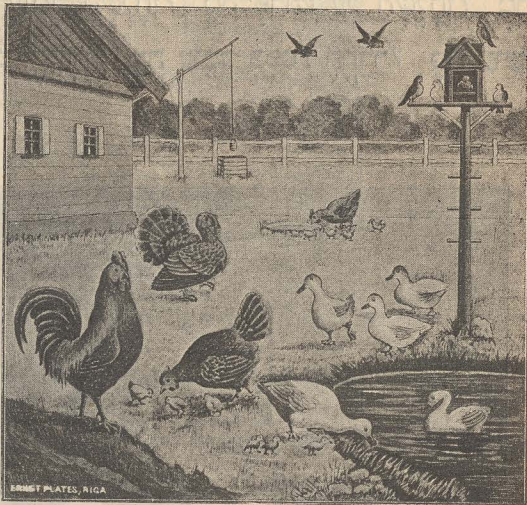

בחדר-המשכב עומדות משות. על המשות מצעים פרים וכסות. על הקיר תלוי ראי. מתחת לראי עומד ארנו. בארנו ארבע תבות. בין המשות עומד שלחן קטן. על השלחן מנורה ובמנורה גר. על הקיר ממעל למשות תחת התמונה תלוי שעון. השעון מונח בכיס. על הרצפה אצל כל מטה פרוש מרבד.

מה עומד בחדר-המשכב? מה תלוי על הקיר? מה עומד מתחת לראי? כמה תבות בארנו? מה עומד בין המשות? מה על השלחן? ומה במנורה? איפה תלוי השעון? כמה מונח השעון? מה-מונח אצל כל מטה?

§ 24.

עופות הבית.

התְרַנְנָל וְהתְרַנְנָלֶת, הָאוֹז, הַיּוֹנָה וְתְרַנְנָל הַהָדִי, הֵנָּם עוֹפוֹת הַבַּיִת. הֵם נוֹתְנִים לָנוּ בֶּשֶׂר, בֵּיצִים וְגַם נֹצוֹת. אֵת הַבֶּשֶׂר וְאֵת הַבְּצִים אוֹכְלִים בְּנֵי הָאָדָם וּמִתְנוֹצוֹת עוֹשִׂים כָּרִים. לְעוֹפוֹת שְׁתֵּי כְּנָפִים לְעוֹף וּשְׁתֵּי רַגְלִים לְלֶכֶת בְּהֶן עַל הָאָרֶץ. עַל רֹאשׁ הַתְרַנְנָל וְהַתְרַנְנָלֶת כְּרֶפֶלֶת. פִּי הָעוֹפוֹת נִקְרָא תְרֵטֵם. בְּתֵרֵטֵם הֵם מְנַקְרִים אֵת הָאֵכֶל. הָעוֹפוֹת בְּהִיּוֹתָם קֹמְנִים

נִקְרָאִים אֶפְרוֹחִים.

מָה נוֹתְנִים לָנוּ עוֹפוֹת הַבַּיִת? כְּמָה כְּנָפִים לְעוֹף? כְּמָה רַגְלִים לְעוֹף? מָה עַל רֹאשׁ הַתְרַנְנָל? אֵיךְ נִקְרָא פִּי הָעוֹפוֹת? מָה הֵם עוֹשִׂים בְּתֵרֵטֵם? אֵיךְ נִקְרָאִים הָעוֹפוֹת בְּהִיּוֹתָם קֹמְנִים?

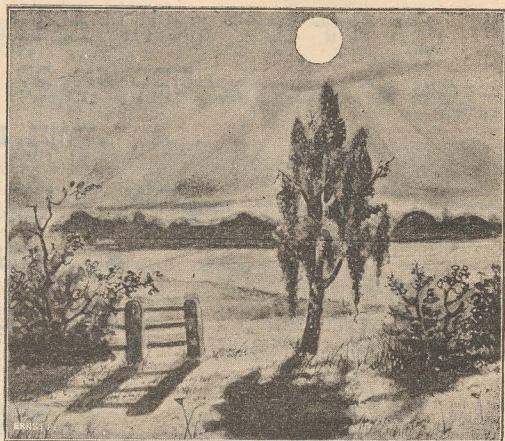
§ 25.

הַגִּיּוֹנִי אֶפְרָח.

זִירְזִיו! זִירְזִיו! זִירְזִיו!
מַה־זֶּה? מַה־נְהִיְתָה? אַח!
הֵן סָגוּר הִיָּה סָבִיב,
וּפְתָאֵם הַכֹּל נִפְתָּח!
הָעוֹלָם — מַה־שׁוֹב, מָה תָּם
הִיָּה בּוֹ, וּבְלִי שׁוֹם אוֹר!
כְּמַח שְׂכַבְתִּי, נִמְתִּי שָׁם,
וּפְתָאֵם הָהּ! נִקְבַּ חוֹר!
עוֹלָם חֲרָשִׁי! אֵין כְּמוֹהוּ לְרַעִי!
קָר וְאוֹר! הוֹי מָה נוֹרָאִים!
עוֹלָם שָׁבְלוֹ חוֹר! וּמִי יוֹדֵעַ
כְּמָה עָמַל בּוֹ וּפְנָעִים!?

§ 26.

הַשֶּׁמֶשׁ הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים.

הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרֵחַ בַּיּוֹם. בְּבֹקֶר הוּא יוֹצֵא וּבְעֶרֶב הוּא בָּא. בַּיּוֹם אוֹר, כִּי הַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר עַל הָאָרֶץ. לְאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאָה אֵת כָּל הַדְּבָרִים. הַמְּקוֹם אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַשֶּׁמֶשׁ הוּא מְזוֹרֵחַ וְהַמְּקוֹם אֲשֶׁר בּוֹ יָבוֹא הוּא מְעֶרֶב. אִם עוֹמֵד אִישׁ וּפְנָיו לְמִזְרַח אִזּוֹ לְיָמִינוּ דְרוֹם וְלְשִׁמְאֵלוֹ צְפוֹן.

הַיָּרֵחַ וְהַכּוֹכָבִים מֵאִירִים בַּלַּיְלָה. בָּעֵת אֲשֶׁר תִּירַח אֵינְנוּ זוֹרֵחַ אִזּוֹ חֲשֶׁךְ עַל הָאָרֶץ. אוֹר הַיָּרֵחַ קָטָן מְאֹד וְלֹא יָבוֹא אֶל תּוֹךְ כְּתִינוֹ וְלָנוּ מְדַלִּיקִים גַּר אִזּוֹ מְנוֹרָה בַּלַּיְלָה.

בַּיּוֹם עוֹבְדִים בְּנֵי הָאָדָם וּבַלַּיְלָה הֵם יֹשְׁנִים. תְּחִלַּת הַיּוֹם יִקְרָא בְּקָר. חֲצוֹת הַיּוֹם — צְהַרִים וְסוֹף הַיּוֹם עֶרֶב. הַיּוֹם אֲשֶׁר עֶבֶר הוּא אֶתְמוֹל וְהַיּוֹם הַבָּא — מָחָר.

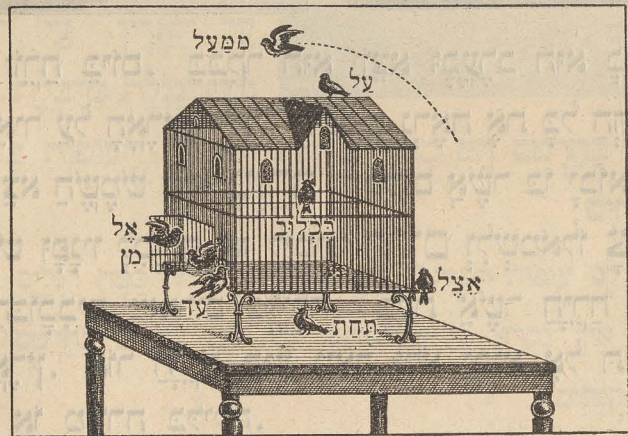
מִתִּי זוֹרֵחַ הַשֶּׁמֶשׁ? מִתִּי הוּא יוֹצֵא? וּמִתִּי הוּא בָּא? מָה בַּיּוֹם? מַדּוּעַ אוֹר בַּיּוֹם? אֵיךְ יִקְרָא הַמְּקוֹם, אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ יוֹצֵא הַשֶּׁמֶשׁ? אֵיךְ יִקְרָא הַמְּקוֹם אֲשֶׁר בּוֹ יָבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ? אֵיזוֹ צֵד יִקְרָא דְרוֹם? וְאֵיזוֹ צֵד יִקְרָא צְפוֹן? מָה מֵאִיר בַּלַּיְלָה? מָה בָּעֵת אֲשֶׁר תִּירַח אֵינְנוּ זוֹרֵחַ? מָה אוֹר הַיָּרֵחַ? מָה מְדַלִּיקִים בַּלַּיְלָה? מָה עוֹשִׂים בְּנֵי הָאָדָם בַּיּוֹם? וּמַה־הֵמָּה עוֹשִׂים בַּלַּיְלָה? אֵיךְ יִקְרָא תְחִלַּת הַיּוֹם? אֵיךְ יִקְרָא חֲצוֹת הַיּוֹם? וְאֵיךְ יִקְרָא סוֹף הַיּוֹם? אֵיךְ יִקְרָא הַיּוֹם אֲשֶׁר עֶבֶר? וְאֵיךְ יִקְרָא הַיּוֹם הַבָּא?

§ 27.

הַבְּקָרָה שִׁשְׁעֵי

הַבּוֹכֵיִם גְּעֻלְמוֹ, נְעֻלְם הַיְרֵחַ,
 וַיִּבֹא הַשָּׁחַר וְכָל לֵב אִזְ שָׁמַח
 וַיַּעַר יְשָׁנִים וְכָלֵם גְּעוּרוֹ,
 וַיִּמְלֵא כָּל הָאָרֶץ רָאוּ כִּי אִזְרוּ.
 וַתֵּהֱמוּ הָעִיר הַחֹצוֹת מְלֵאוֹ
 וְאָדָם וּבַחֲמָה הַשָּׂדֶה יִצְאוּ!

§ 28.

הַצְּפוּר יוֹשֶׁבֶת בְּכִלּוּב.
 הַצְּפוּר עוֹמֶדֶת עַל הַכִּלּוּב.
 הַצְּפוּר עוֹמֶדֶת תַּחַת הַכִּלּוּב.
 הַצְּפוּר עֹפֶה מִן הַכִּלּוּב.
 הַצְּפוּר תְּעוּף אֶל הַכִּלּוּב.
 הַצְּפוּר עֹפֶה עַד הַכִּלּוּב.
 הַצְּפוּר תְּעוּף מִמַּעַל לְכִלּוּב.
 הַצְּפוּר יוֹשֶׁבֶת אֶצֶל הַכִּלּוּב.
 בְּכִלּוּב (בְּ-בֵר), עַל, תַּחַת, מִן, מֵר, מֵר, אֶל, לְ, עַד, מִמַּעַל, אֶצֶל.

§ 29.

הַטּוֹבָה בְּאִמּוֹת.

יֵלֵד אֶחָד נִפְרַד מֵאִמּוֹ וַיִּתַּע בְּרַחוּב בְּתוֹךְ הַהַמּוֹן. וַיִּרְץ תֵּילֵד וַיִּצְעַק
 וַיִּבְקַשׁ אֶת-אִמּוֹ לֵאמֹר: «אִמִּי, אִמִּי! אֵיךְ?» וַיִּשְׁאַלוּ הָעוֹבְרִים אֶת-תֵּילֵד:
 «מָה הִיא אִמָּךְ, בֶּן יִקְרִי?» וַיַּעַן תֵּילֵד בְּעֵינָיִם מְלֵאוֹת דְּמָעָה: «הֵאֵם לֹא
 תִדְעוּ? הֲלֹא אִמִּי הִיא הַטּוֹבָה בְּאִמּוֹת!»
 מַה קָּרָה אֶת-תֵּילֵד? אֶת-מִי בִקַּשׁ תֵּילֵד וּמָה אָמַר? מַה שְׁאַלוּהוּ הָעוֹבְרִים?
 מַה עָנָה לָהֶם תֵּילֵד.

§ 30.

אִמִּי.

בֵּיתָנִי הוּא קָמּוֹן, זֶו אִמִּי הַטּוֹבָה,
 גַּם חֲדָרֵי מְאֹד צָרִי; תִּיקְרָה מִפּוֹ;
 אֵיךְ כּוֹ יֵשׁ לִי אוֹצֵר, אִנִּי יוֹשֵׁב עַל יְדֵהּ,
 הַטּוֹב מִכָּל יִקְרִי; וַיִּשְׁוֹנֵי מָה עֲזוּ!

בְּכִסֵּף, בּוֹחֵב
 כֹּל תּוֹכְלוּ לְמִוֵר
 אֵיךְ אִם גִּיָּהֲבָה
 לֹא תִמְצְאוּ בְמַחִיר.

§ 31.

הָאֵחַ וְהָאֲחוֹת.

תֵּילֵדָה דִּינָה שִׁחֲקָה וּבְלִי כּוֹנֵה שְׁבָרָה צִעֲצַע יוֹסֵף אֲחִיָּהּ. הַשְּׂמֵרִי,
 דִּינָה, - צִעַק יוֹסֵף בְּקִצְפוֹ עָלֶיהָ - כִּי אֶעֱנֵשׁ אוֹתָךְ עַל זֶה. וְאַנְכִי אֲשַׁק
 אוֹתָךְ - אֲמַרְהָ דִּינָה לְאֲחִיָּהּ. יוֹסֵף הִבִּישׁ עָלֶיהָ כְּמִשְׁתוֹמֵם, פָּנָיו הֶאֱירוּ,
 עֵינָיו הִבְרִיקוּ, וַיֹּאמֶר לָהּ: גַּם אֲנִכִּי אֲשַׁק אוֹתָךְ. וַיִּחַבֵּק יוֹסֵף אֶת אֲחוֹתוֹ
 הַטּוֹבָה וַיִּשְׁקָהּ.

מה עשיתה דינה? איך שברה את הצעצוע? של מי היה הצעצוע? מה צעק יוסף? מה ענתה דינה? איך הביט עליה יוסף? מה אמר לה אחרי כן?

§ 32.

האח הטוב.

הילדים מתאספים תמיד לשחק יחדו. נפתלי הוא האחד אשר רק לעתים רחוקות לוקח חלק במשחקם. את עתותיו הפנויות הוא מבילה בחברת אחותו הקטנה. פעם הוא הולך עמוה לשוים ופעם הוא מספר לה ספורים. כל הילדים מתפלאים למעשה נפתלי ופעם שאלו אותו: מה זה עמך נפתלי, כי לא תבא לשחק עמנו? איך זה לא תקוץ נפשך להיות תמיד עם אחותך? ויען להם נפתלי: איך זה אעזב אותה לבדה והיא תלא עורגה ילדה קטנה?

מה עושים הילדים? מתי לוקח חלק במשחקם גם נפתלי? מה הוא עושה בעתותיו הפנויות? איך הוא מבילה את עתותיו הפנויות בחברת אחותו הקטנה? למה מתפלאים הילדים? מה שאלו אותו? מה ענה להם נפתלי?

§ 33.

בבית הספר.

דוד הקטן בא לבית הספר לפני השעה התשיעית בבקר. הילמודים עוד לא החלו. התלמידים שחקו איש את רעהו. בשעה התשיעית נשמע קול הפעמון. כל התלמידים נכנסו לחדר הלמוד. כל אחד ישב על מקומו. נכנס גם המורה. כל התלמידים קמו ויאמרו "שלום!" המורה השיב להם שלום. המורה אמר "שבו!" וישבו.

תלמיד אחד קרא בקול רם את התפלה קדם הלמוד. יתר התלמידים שמעו. אחרי כן החלו הילמודים. התלמידים למדו לקרא, לכתב, לספר, לשיר ולשרטט. בין שעור לשעור היתה הפסקה קטנה. בעת ההפסקה

אכלו התלמידים או שחקו. בכלות הילמודים קרא תלמיד אחד את התפלה אחר הלמוד. אחרי כן שבו התלמידים לביתם.

מתי בא דוד הקטן לבית הספר? מה עשו או התלמידים? מתי נשמע קול הפעמון? מה עשו התלמידים באשר שמעו את קול הפעמון? מה עשו התלמידים באשר נכנס המורה? מה אמרו? מה אמר המורה? מי קרא את התפלה? איך קרא? מה עשו יתר התלמידים? מה למדו התלמידים? מה עשו התלמידים בעת ההפסקה? מה היה בכלות הילמודים?

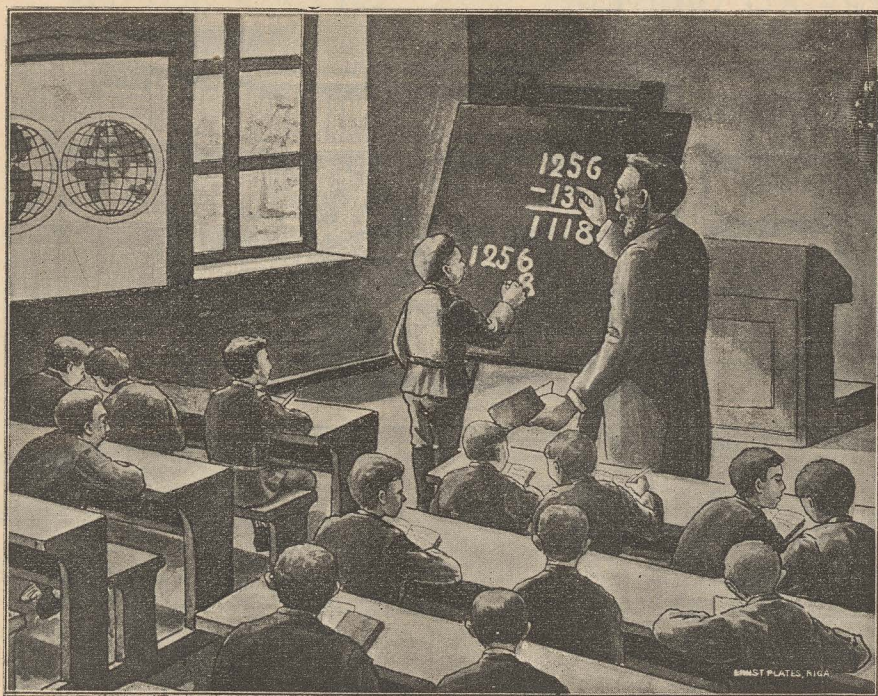
§ 34.

אותיות.

אותיות שפת עבר, עשרים ושתיים הן: א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת; ואותיות כמנפצ ככאן בסוף המלים, שונות הן בתמונתן: ד ס ז פ ז.

§ 35.

דוד הקטן מספר אודות בית הספרו.

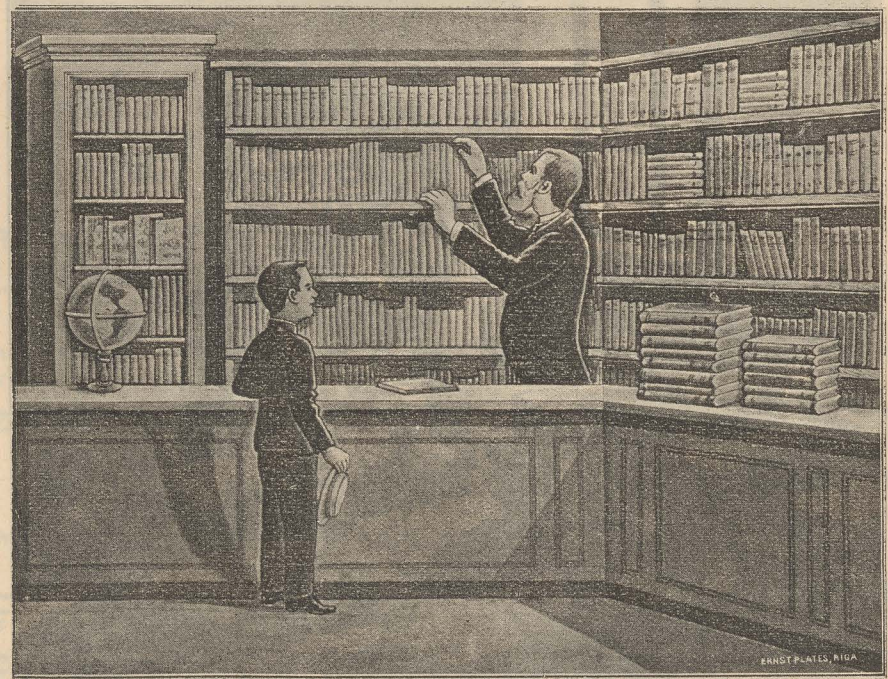

באשר חלף דוד הקטן בפעם הראשונה לבית-הספר הבטיח ליששנה
 אחותו, כי יספר לה את כל הדברים אשר יראה וישמע שמה. וכאשר
 שב הביתה כבר חפתה עליו אחותו ותדרש ממנו כי ימלא את הבטחתו.
 ויספר לה דוד בדברים האלה: בבית-ספרנו ישנם שמונה ספסלים ועל
 כל ספסל יושבים ארבעה תלמידים. מול הספסלים עומד לוח גדול.
 על הלוח כותב המורה בנתר, והתלמידים כותבים מעל הלוח במחברותיהם
 בעטירעופרת. לימין הלוח עומדת קתדרה. על הקתדרה יושב המורה.
 לשמאל הלוח תלויה מפת-הארץ.

מה הבטיח דוד הקטן לאחותו? מה דרשה אחותו באשר שב הביתה? מה
 ספר לה? כמה תלמידים בבית-הספר? מה עומד מול הספסלים? כמה כותב המורה
 על הלוח? כמה כותבים התלמידים? איפה עומדת הקתדרה? מי יושב על הקתדרה?

§ 36.

איך קנה דוד הקטן את ספריו.

בבית-הספר נתן המורה לדוד פתקא. על הפתקא היו רשומים
 שמות הספרים והמחברות אשר עליו לקנות. דוד הראה את הפתקא
 לאביו. אביו נתן לו פסף, וילך הנער לקנות את הספרים. כבואו
 לחנות-הספרים מסר את הפתקא למוכר-הספרים והוא נתן לו את הספרים
 הדרושים. דוד שלם את מחירם ויקח את הספרים וישב לביתו.

מה נתן המורה לדוד? מה היה רשום על הפתקא? למי הראה דוד את
 הפתקא? מה נתן לו אביו? מה עשה כבואו לחנות-הספרים? מה נתן מוכר-
 הספרים לדוד? ומה נתן דוד למוכר-הספרים?

§ 37.

עורו, עורו.

עורו, פקחו עיניכם, עורו, תשכבו בעצלתים,
 קומו, קומו, ילדי חמד, על מטבתכם?
 קומו, פקחו העינים, עורו, פקחו עיניכם,
 קומו ולכו לעבודתכם, קומו ולכו לבית-הספר.

שם המורה יורכם דעת

וילמדכם דברי הפין;

הטו לו און שומעת,

כי בין יקר מכל הפין.

§ 38.

מוצא האותיות.

חמש מוצאות לאותיות: אהח"ע מהגרון, גיכ"ק מתחן, דמלנ"ת מהלשון,
 זסש"ץ מהשנים, בומ"פ מהשפתים, והאות ר' יש אנשים אשר יבטאו אותה
 בגרון ולתם היא נחשבת בין אותיות הגרון, ויש שיבטאוה בלשון ולכן נחשבת
 היא להם בין אותיות הלשון.

§ 39.

אַהֲבַת הָאֵם.

בְּאֶחָד הַכְּפָרִים הָיְתָה תְּבַעֲרָה. בְּתֵימִים רַבִּים כָּבֵד נִשְׂרָפוּ. הַלְחָב
אָחֻז גַּם בְּפִנְתַּת הַבַּיִת, אֲשֶׁר עָלָיו הָיָה מִן הַסִּידָה. הַחֲסִידָה חָפְצָה לְהַצִּיל
אֶת־בְּנֵיהָ מֵאֵשׁ, אֵךְ בְּנֵיהָ הָיוּ אֲפֹרְחִים רַבִּים וְלֹא יָכְלוּ לָעוֹף. הָאֵם
הָאֲמֻלְלָה חָפְצָה לְנַשְׂאֵם בְּתַרְמֻמָּה לְמָקוֹם אַחֵר, אֵךְ מִכָּבֵד מִשָּׂאֵם לֹא
יָכְלָה. לָחַב הָאֵשׁ כָּבֵד הִגִּיעַ לְמָקוֹם תַּמָּן וַיֹּאכַל מִסָּבִיב לוֹ. בְּרֹאוֹת
הַחֲסִידָה כִּי אִין בִּיבְלָתָהּ לְהַצִּיל אֶת־בְּנֵיהָ, עָפָה וַתִּפְרֹשׂ כַּנְּפוֹתָהּ עֲלֵיהֶם
וַעֲמָם יָחַד נִשְׂרָפָה בְּאֵשׁ.

מִה־נִּהְיְתָה בְּאֶחָד הַכְּפָרִים? בְּאִיזָה בַּיִת אָחֻז הַלְחָב? אֶת־מִי חָפְצָה הַחֲסִידָה
לְהַצִּיל? מֵאִיזוֹ סִבָּה לֹא יָכְלָה לְהַצִּילָם? מָה הָיְתָה אַחֲרֵית הַדְּבָר?

§ 40.

קוֹץ־פֶּרֶז.

הַיְלָדִים מִצְאוּ בְּגֵן קוֹץ־פֶּרֶז.
כּוּ הָיוּ אֲפֹרְחִים קְטַנִּים עֲרָמִים
בְּלֵי נוֹצָה. הַיְלָדִים לָקְחוּ אֶת
הָאֲפֹרְחִים וַיְבִיאוּם תְּבִיטָה.
אֵךְ בְּאֶמֶר לָהֶם אֲבִיהֶם: „לֹא
טוֹב עֲשִׂיתֶם, יְלָדֵי הַיְקָרִים!
הֲלֹא הַצֶּפֶר תִּבְקֹשׁ אֶת־כַּנְּפוֹתָהּ
וּמִר תִּכְבֶּה, וְהָאֲפֹרְחִים הַקְּטַנִּים
הֲלֹא יָמוּתוּ בַּבַּיִת, יַעַן לֹא

תּוֹכְלוּ לְגַדְלָם וּלְהַאֲכִילָם, חָמְלוּ הַיְלָדִים עַל הָאֲפֹרְחִים, וַיִּשְׂאוּם תַּנְּגָה
וַיִּשְׂבֹּם אֶל קַנָּם.

מִה־מִּצְאוּ הַיְלָדִים בְּגֵן? מָה הָיָה בְּקוֹץ־הַצֶּפֶר? אַנְהָ הִבִּיאוּ הַיְלָדִים אֶת־
הָאֲפֹרְחִים? מָה אָמַר לָהֶם אֲבִיהֶם? מָה עָשׂוּ הַיְלָדִים?

§ 41.

הַצֶּפֶר.

לְצִפְרֵי אֲתָמוּל אֶת־כְּלוּבָה פְּתַח־תֵּי,
וְלִנְפֹשָׁה הַיַּעֲרָה אוֹתָהּ שְׁלַח־תֵּי,
הִיא הַתְּעוֹפֶפֶה וַתִּפְרֹשׂ כַּנְּפוֹתָהּ;
וּבַה־תְּעוֹפֶפֶה שָׂם בְּמִרְוֵמֵי רְקִיעַ,
נִתְּנָה בְּשִׁיר קוֹלָהּ וַתִּקְרֵעַ,
כִּמּוֹ נִשְׂאָה בְּעֵדֵי תַפְלָה לְאֵל־שָׁמַיִם.

§ 42.

תְּנוּעוֹת.

התנועות הן עֶשֶׂר. חֲמִשׁ מֵהֶן נִקְרָאוֹת תְּנוּעוֹת פְּשוּטוֹת וּמִבְּטָאן כִּמוֹ שֶׁהֵן בְּלִי כַל-נוֹסֶפֶת, וְהֵן:

- פֶּתַח מִבְּטָאן א
- :: סִגָּל — א
- . חִירֶק — א
- ד קִמִּץ — א
- :: קִבּוּץ — א

וְחֲמִשׁ מֵהֶן נִקְרָאוֹת תְּנוּעוֹת מְרֻכְבוֹת, כִּי מְרֻכְבוֹת הֵן מִתְנוּעָה וְחִצֵּי נְשִׁימַת פֶּתַח, חִירֶק אוֹ קִבּוּץ, וְהֵן:

- ד קִמִּץ מִבְּטָאן א
- .. צִירָה — א
- ז חִירֶק — א
- חוֹלָם — א
- ו שוּרוּק — א

§ 43.

אַהֲבַת רְעִים.

לְאָב אֶחָד הָיוּ שְׁנֵי בָנִים קָטָנִים, שֵׁם הָאֶחָד יוֹסֵף וְשֵׁם הַשֵּׁנִי אַבְרָהָם. וַיְהִי הַיּוֹם גִּישַׁע אָבִיהֶם לְאָרֶץ רְחוֹקָה, וּבְשׁוּבוֹ הַבֵּיתָה הֵבִיא לָהֶם עֲגָבִים לְמִנְחָה. וַיִּתֵּן אֲשֶׁפּוֹל עֲגָבִים גַּם לְיוֹסֵף גַּם לְאַבְרָהָם בָּנָיו. לְמַחֲרַת הַיּוֹם הַהוּא שָׁאַלֵם הָאָב: "מָה עֲשִׂיתֶם בְּנֵי עִם הָעֲגָבִים, אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם?" וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר: "בְּשׁוּבִי אֶתְמוּל מִבֵּית-הַסֶּפֶר עִם רְעִי שְׁמוּאֵל אֶכְלְנוּ יַחַד אֶת-הָעֲגָבִים, אֲשֶׁר נָתַתָּ לִּי אָבִי." וְאַבְרָהָם אָמַר לְאָבִיו: "הֲלֹא

תִּדְעַ, אָבִי יִקְרִי, כִּי רָעִי דָן חוֹלָה הוּא, וְאָבִיהוּ אִישׁ עָנִי, וְאֲנִי הִלְכָתִי הַיּוֹם לְבִקְרוֹ, וְאֶתְּנֶנּוּ לָךְ אֶת-עֲגָבֵי לְהָשִׁיב אֶת-נַפְשִׁי."

כִּמָּה בָנִים הָיוּ לְהָאָב? מִה-שֵׁם הָאֶחָד? מִה-שֵׁם הַשֵּׁנִי? אָנָּה נָסַע הָאָב? מָה הֵבִיא הָאָב לְמִנְחָה? מִה-נָתַן לְיוֹסֵף וּלְאַבְרָהָם? מִה-שָׁאַל הָאָב אֶת-בָּנָיו לְמַחֲרַת הַיּוֹם הַהוּא? מָה עָנְהוּ יוֹסֵף? מָה עָנְהוּ אַבְרָהָם? מִי הֵיטִיב לַעֲשׂוֹת?

§ 44.

שְׂוֵא (:) .

הַשְׂוֵא אֵינָנו תְּנוּעָה וְהוּא בָּא רַק לְהִרְאוֹת שְׂהָאוֹת, אֲשֶׁר יָבֵא תַחֲתֵיהֶן, הֵנֵּה בְּלִי תְנוּעָה וְהִיא נִסְמָכֶת בְּקִרְיָתָהּ אוֹ לְתְנוּעָה שְׁלֹפְנִיהָ וְאוֹ נִקְרָא שְׂוֵא נָח, כִּמוֹ: גְּלִגְלִל גְּרִזָּן. אוֹ לְתְנוּעָה שְׁלֹאֲחֵרִיהָ וְאוֹ נִקְרָא שְׂוֵא נַע, כִּמוֹ: בָּאָר, מְנוֹרָה.

§ 45.

שְׁנֵי רְעֵי צֹאן.

שְׁנֵי נַעֲרִים רְעֵי צֹאן שָׁבוּ, מִמְּקוֹם מְרֻעֵיהֶם, לְפָנוֹת עָרֵב הַבֵּיתָה, אִישׁ אִישׁ עִם עֶרְוֹ. בְּשׁוּבָם הִלְכוּ הַלּוֹךְ וְדַבְּרָ. וַיֹּאמֶר הָאֶחָד אֶל הַשֵּׁנִי: